

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO IN OKOLJE

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARNO HRANO,
VETERINARSTVO IN VARSTVO RASTLIN

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 300 13 00

F: 01 300 13 56

E: gp.uvhvvr@gov.si

www.uvhvvr.gov.si

Številka: U3430-21/2013-3

Datum: 11.04.2013

Generalna direktorica Uprave Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin izdaja na podlagi 9. člena Zakona o državni upravi (ZDU-1-UPB4; Uradni list RS, št. 113/05, 126/07-ZUP-E, 48/09, 8/2010-ZUP-G, 8/2012-ZVRS-F in 21/2012) v povezavi s 74. in 76. členom Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin (Uradni list RS, št. 62/07 - ZZVR-1-UPB2 in 36/2010, v nadaljevanju: ZZVR-1)

SKLEP

o potrditvi programa posebnega nadzora borove ogorčice - *Bursaphelenchus xylophilus*

1. Potrdi se **Program posebnega nadzora borove ogorčice (*Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner and Buhrer, 1934) Nickle, 1970) za leto 2013** (v nadaljnjem besedilu: program), ki je priloga tega sklepa.

Obrazložitev

V skladu z drugim odstavkom 7. člena Pravilnika o varovanih območjih in izvajanju uradnih sistematičnih raziskav na posebno nadzorovanih območjih (Uradni list RS, št. 91/03, 82/05 in 85/2010, v nadaljnjem besedilu: pravilnik) Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljnjem besedilu: UVHVVR) za vsak škodljivi organizem določi program posebnega nadzora, ki obsega določitev kraja in obsega razširjenosti okužbe, števila, načina in časa pregledov ter zbiranja vzorcev za ugotavljanje zdravstvenega stanja rastlin glede na nevarnost škodljivega organizma, raziskovalna spoznanja, statistična načela in biologijo škodljivega organizma.

V skladu s tretjim odstavkom 7. člena pravilnika s strani UVHVVR imenovani koordinator (sklep št. U34300-155/2013-1 z dne 14.02.2013), v sodelovanju z UVHVVR ter strokovnjakom pooblaščenega laboratorija pripravi predlog programa posebnega nadzora.

Za to je določeno kot je razvidno v izreku tega sklepa.

Postopek vodil:

Primož Pajk
višji svetovalec III

dr. Vida Čadonič Špelič
generalna direktorica

Priloga:

- ✓ Program posebnega nadzora borove ogorčice (*Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner and Buhrer, 1934) Nickle, 1970) za leto 2013

Vročeno:

- ✓ Kmetijski inštitut Slovenije (dr. Saša Širca)

Poslano (po elektronski pošti):

- URSVHVVR – Inšpekcija RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (jozi.cvelbar@gov.si)
- Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo in okolje (bojan.vomer@gov.si)
- Gozdarski inštitut Slovenije (dusan.jurc@gozdis.si, nikica.ogris@gozdis.si)
- Zavod za gozdove Slovenije (marija.kolsek@zgs.gov.si)
- Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Skupina za varstvo gozdov in ekologijo prostoživečih živali (prof. dr. Maja Jurc, maja.jurc@bf.uni-lj.si)
- Carinska uprava Republike Slovenije (carina@gov.si)
- Kmetijski inštitut Slovenije (gregor.urek@kis.si)

V vednost:

- URSVHVVR - Sektor za zdravje rastlin in rastlinski semenski material
- spis

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO IN OKOLJE

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARNO HRANO,
VETERINARSTVO IN VARSTVO RASTLIN

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 300 13 00
F: 01 300 13 56
E: gp.uvhvvr@gov.si
www.uvhvvr.gov.si

Številka: U3430-21/2013-2

PROGRAM POSEBNEGA NADZORA ZA LETO 2013

Borova ogorčica
(*Bursaphelenchus xylophilus*) in
kozlički iz rodu *Monochamus*

1. PRAVNA PODLAGA

Posebni nadzor borove ogorčice v Sloveniji izvajamo v skladu z:

- Zakonom o zdravstvenem varstvu rastlin (Uradni list RS, št. 62/07 – uradno prečiščeno besedilo in 36/10, v nadaljnjem besedilu: ZZVR-1)
- Pravilnikom o ukrepih za preprečevanje vnosa in širjenja borove ogorčice (Uradni list RS, št. 45/09)
- Izvedbenim sklepom Komisije 2012/535/EU o nujnih ukrepih za preprečevanje širjenja v Uniji borove ogorčice *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhrer) Nickle et al. (UL L 266, 2. oktober 2012).

2. KOORDINACIJA

- **dr. Saša ŠIRCA**, Kmetijski inštitut Slovenije (za borovo ogorčico) in
- **prof.dr. Maja JURC**, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Skupina za varstvo gozdov in ekologijo prostoživečih živali za kozličke iz rodu *Monochamus*)

3. IZVAJALCI

- **Diagnostični laboratorij za borovo ogorčico: Kmetijski inštitut Slovenije;** Kontaktna oseba: dr. Saša Širca, v primeru njegove odsotnosti: dr. Gregor Urek, tel.: 01 2805 176, Fax.: 01 2805 255, e-mail: sasa.sirca@kis.si
- **Spremljanje populacije kozličkov rodu *Monochamus*: Biotehniška fakulteta,** Oddelek za gozdarstvo, Skupina za varstvo gozdov in ekologijo prostoživečih živali; Kontaktna oseba: prof. dr. Maja Jurc, e-mail: majaj.jurc@bf.uni-lj.si; tel.: 01 3203 534
- **Gozdarski inštitut Slovenije,** Večna pot 2, 1000 Ljubljana; Kontaktna oseba: prof. dr. Dušan Jurc, v primeru njegove odsotnosti: dr. Nikica Ogris; tel.: 01 2007 800, e-mail: dusan.jurc@gozdis.si, nikica.ogris@gozdis.si
- **Zavod za gozdove Slovenije,** Večna pot 2, 1000 Ljubljana; Kontaktna oseba: Marija Kolšek; tel.: 041 657 249, e-mail: marija.kolsek@zgs.gov.si
- **Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Inšpekcija za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,** Kontaktna oseba: Joži Jerman Cvelbar, e-mail: jozi.cvelbar@gov.si
- **Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo in okolje - Gozdarska inšpekcija;** Kontaktna oseba: mag. Bojan Vomer; tel.: 01 4345 700, fax: 01 4345 717, e-mail: bojan.vomer@gov.si

4. NAMEN SPREMLJANJA

Borova ogorčica je karantenski škodljivi organizem, ki ogroža predvsem bore in je uvrščena na seznam II.A.I Direktive 2000/29/ES. Uvrščamo jo med izredno nevarne zajedavce iglavcev, saj lahko v eni vegetacijski sezoni povzroči odmiranje velikih sestojev vseh starosti. Gospodarsko škodo lahko povzroči predvsem na borih (rod *Pinus*), v manjši meri pa tudi na drugih iglavcih.

Po podatkih EPPO je borova ogorčica trenutno najbolj razširjena v severni Ameriki in Aziji. Prisotna ali splošno razširjena je v naslednjih državah oz. provincah: ZDA,

Kanada, Mehika, Kitajska, Tajvan, Japonska in republika Koreja. Leta 1999 je bila vrsta *B. xylophilus* ugotovljena na Portugalskem na vrsti *P. pinaster* Ait. Od takrat dalje so na Portugalskem poskušali vrsto izkoreniniti, vendar so bili do sedaj vsi poskusi neuspešni. V letu 2008 se je borova ogorčica na Portugalskem močno razširila in v drugi polovici leta je bila ugotovljena tudi v Španiji. Borova ogorčica je bila konec leta 2009 ugotovljena tudi na Madeiri, ki je avtonomna regija Portugalske. Ocenjujejo, da ta najdba ne predstavlja večjega tveganja za širjenje borove ogorčice, ker na temu območju ni lesnopredelovalne industrije in se iz otoka praktično nič ne premešča. Španija je v 2012 poročala o novi najdbi borove ogorčice v bližini Portugalske meje v pokrajini Extremadura. Novo lokacijo so odkrili v okviru aktivnosti nacionalnega načrta ukrepov. Najdba je v pokrajini Extremadura v bližini Portugalske meje (595 m od meje) in 45 km od prejšnje najdbe (Sierra di Dios Padre).

V Sloveniji so razmere za nemoteno širjenje borove ogorčice precej ugodne, kar se kaže predvsem v razširjenosti gostiteljskih rastlin, navzočnosti vektorjev, sorazmerno ugodnih podnebnih razmerah in v dejavnikih, ki vplivajo na stres gostiteljskih rastlin (poletna suša, pogosti vetrovi in snegolomi, požari itn.) in s tem na hitrejši razvoj in širjenje kozličkov (Cerambycidae) iz rodu žagovinarjev (*Monochamus*) – možnih vektorjev borove ogorčice. Vsem naštetim dejavnikom lahko dodamo še navzočnost mednarodnega pristanišča in precej razvite lesno-pridelovalne industrije v Sloveniji.

4.1 Razmejena območja v EU v letu 2013

Razmejena območja, za katera veljajo posebni ukrepi za premeščanje rastlin za saditev, lesa, lubja in LPM, v skladu z Izvedbenim sklepom Komisije 2012/535/EU o nujnih ukrepih za preprečevanje širjenja v Uniji borove ogorčice *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhrer) Nickle et al. (UL L 266, 2. oktober 2012) so:

- celotno ozemlje Portugalske (PT), vključno z Madeiro;
- Španija ima tri razmejena območja za borovo ogorčico: v pokrajini Extremadura sta dve žarišči: Sierra de Dios Padre iz leta 2008 in Ververde del Fresno iz 2012 ter v pokrajini Galicia, kjer je eno žarišče iz leta 2010. Nemčija je v letu 2012 poročala o najdbi *B. xylophilus* v lesnih sekancih z izvorom iz ZDA (*Pinus palustris*), ki naj bi bili toplotno obdelani, vendar so kljub temu v vzorcu ugotovili borove ogorčice.

5. KRAJ IN PREDMET PREGLEDA

5.1 Kraj in predmet pregleda

V posebni nadzor borove ogorčice *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner in Buhrer) Nickle bodo vključeni naslednji pregledi: iglavci v gozdu, luka Koper in letališče na Brniku, skladišča lesa in lesene pakirne embalaže (LPM), mesta razkladanja pošiljk z LPM iz rizičnih držav in distributerji okrasnega lubja iglavcev, gozdne in okrasne drevesnice.

Pozornost v posebnem nadzoru borove ogorčice v Sloveniji v 2013 je usmerjena v trgovanje in premeščanje lesa znotraj EU in različne lesene objekte (LPM, gradbeni in podporni les, ipd.) ter lubje iglavcev, ki izvirajo iz okuženih območij in mednarodne trgovine. Nadzor bo potekal tudi v sestojih iglavcev po Sloveniji, znotraj in izven območij tveganja za vnos borove ogorčice.

Odvzeli in analizirali bomo skupno 95 vzorcev lesa in lesne pakirne embalaže. Vzoredno s posebnim nadzorom borove ogorčice bo potekalo tudi spremljanje populacije kozličkov rodu *Monochamus* po Sloveniji. V sklopu laboratorijskih analiz

bomo analizirali tudi 5 vzorcev hroščev žagovinarjev na prisotnost borove ogorčice. Opravljali bomo:

- Odvzem vzorcev lesa iz uvoza/premeščanja v luki Koper;
- Odvzem vzorcev lesa gostiteljskih rastlin v luki Koper in neposredni bližini;
- Odvzem vzorcev LPM, ki izvirajo iz Azije, ZDA ali Kanade (Luka Koper, Brnik, skladišča uvoznikov iz rizičnih držav).
- Odvzem vzorcev lesa, LPM in lubja iglavcev, ki izvirajo iz Portugalske in Španije;
- Odvzem vzorcev lesa v gozdu (znotraj in izven območij tveganja za vnos borove ogorčice);
- Terenski pregled gozdnih sestojev, v katerih prevladujejo iglavci (znotraj in izven območij tveganja za vnos borove ogorčice);
- Terenski pregledi zdravstvenega stanja iglavcev v gozdnih in okrasnih drevesnicah ter neposredni okolici;
- Pregledi ustreznosti dokumentacije pri premeščanju pošilk;
- Analiza vzorcev na navzočnost vrste *B. xylophylus*.

Tabela 1: Predstavitev obsega nadzora borove ogorčice v Sloveniji v 2013.

Sodelujoča ustanova	Opis dela
Zdravstveni pregledi iglavcev	
ZGS, GIS, KIS	Terenski pregledi gozdnih sestojev (ugotavljanje zdravstvenega stanja) znotraj (100 lokacij) in izven (50 lokacij) območij, kjer obstaja nevarnost za vnos borove ogorčice (slika 1 v prilogi 1); opravi se več pregledov in zabeleži koordinate lokacij pregledov, v primeru suma se odvzame vzorec za laboratorijske analize
GIS	Terenski pregledi gozdnih drevesnic (ugotavljanje zdravstvenega stanja iglavcev v drevesnicah in bližnji okolici) 6 lokacij
Pristojni fitosanitarni inšpektorji - Območni uradi Inšpekcije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin	Pregledi: • drevesnic z okrasnimi rastlinami (ugotavljanje zdravstvenega stanja iglavcev v drevesnicah in bližnji okolici) cca. 20 lokacij, • skladišča z okolico prejemnikov blaga (LPM), lesa in lubja iz Portugalske, • skladišča z okolico uvoznikov rizičnega blaga (LPM) iz držav naselitve borove ogorčice (monitoring točke), • okolica neposredne bližine luke Koper.
Monitoring vektorjev	
BF-gozd	Spremljanje populacije hroščev žagovinarjev po Sloveniji
BF-gozd	Odvzem vzorcev hroščev žagovinarjev za testiranje na prisotnost borove ogorčice 5 vzorcev
Vzorčenje lesa iglavcev	
Pristojni fitosanitarni inšpektorji - Območni uradi Inšpekcije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin	• LPM iz uvoza in premeščanja (Luka Koper, Brnik in druge vstopne mejne točke, skladišča uvoznikov iz rizičnih držav), • lubje iglavcev (distributerji, maloprodaja), drevesa borov v bližnji okolici skladišč • SKUPAJ 35 vzorcev

Pristojni fitosanitarni inšpektorji - Območni uradi Inšpekcije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin	Odvzem vzorcev uvoženega lesa in lesa gostiteljskih rastlin v luki Koper in neposredni bližini: 10 vzorcev
ZGS	Odvzem vzorcev lesa v gozdnih sestojih (znotraj in izven območij, kjer obstaja tveganje za vnos borove ogorčice): 20 vzorcev
KIS, GIS	Odvzem vzorcev lesa v gozdnih sestojih (znotraj in izven območij, kjer obstaja tveganje za vnos borove ogorčice): 30 vzorcev
Laboratorijske analize	
KIS	Analiza vzorcev lesa, LPM, lubja in hroščev (<i>Monochamus</i> spp.) na navzočnost borove ogorčice <i>B. xylophilus</i> : SKUPAJ 100 vzorcev

Rastoče rastline v sestojih iglavcev, sadike iglavcev, les in lubje iglavcev iz uvoza oz. pri premeščanju, LPM in okrasno lubje iglavcev. Podrobneje so rastline in rastlinski proizvodi, ki so predmet pregleda razvidni iz priloge 2. Naravna populacija prenašalcev borove ogorčice, kozličkov rodu *Monochamus* v iglastih sestojih po Sloveniji.

5.2 Čas pregleda

Les iz uvoza/premeščanja, LPM in lubje iglavcev bomo vzorčili preko celega leta. Prav tako bomo vizualne preglede zdravstvenega stanja iglavcev v drevesnicah in naravnih sestojih spremljali preko celega leta, vzorce lesa bomo odvezemali od maja do oktobra 2013.

6. ZDRAVSTVENI PREGLED IN VZORČENJE

6.1. Pregledi in vzorčenje v gozdnih sestojih

V letu 2013 bomo opravili preglede in vzorčenje v gozdnih sestojih po Sloveniji (znotraj in izven območij tveganja za vnos borove ogorčice). V gozdnih sestojih bomo odvzeli skupno 50 vzorcev. Po vsej državi je bilo na podlagi analiz do sedaj ugotovljenih skupno 182 kritičnih točk za vnos, ki so povezane s podatki o razširjenosti gostiteljskih rastlin. 3 km pas okrog kritičnih točk je opredeljen kot območje tveganja. Kategorizacija območij za vnos borove ogorčice je bila narejena na osnovi podatkov o žagah, kjer se obdeluje les iglavcev iz tujine, točkah izrazite mednarodne trgovine (Luka Koper in letališče na Brniku), skladišč lubja iz Portugalske ter lokalnih distributerjev tega lubja in večjih skladišč ali transferja lesnega pakirnega materiala iz rizičnih držav.

Območje največjega tveganja za vnos smo določili na osnovi podatkov:

- o žagah, kjer je prisoten les iglavcev iz mednarodne trgovine (ZGS);
- točkah izrazite mednarodne trgovine (Luka Koper in letališče na Brniku);
- skladišč lubja iz Portugalske;

Območje srednjega tveganja za vnos smo določili na osnovi podatkov:

- o točkah skladišč lesnega pakirnega materiala (LPM) oziroma izrazite manipulacije LPM (na primer nekateri mejni prehodi);
- na Primorskem smo upoštevali tudi klimatske pogoje ter razširjenost črnega bora blizu točk potencialnega vnosa;

Območja manjšega tveganja za vnos smo določili na osnovi podatkov:

- o lokalnih distributerjih lubja iz Portugalske.

Prikaz območij tveganja za vnos borove ogorčice, kjer bomo opravili preglede in vzorčenje je prikazan na sliki 1 (Priloga 1). Natančnejši podatki o lokacijah so na voljo v aplikacijah Fitosanitarnega informacijskega sistema. Sodelavci javne gozdarske službe ZGS, GIS in KIS bomo opravljali vizualne preglede zdravstvenega stanja in vzorčenje lesa sumljivih dreves. Sodelavci GIS bodo opravljali vizualne preglede zdravstvenega stanja v gozdnih drevesnicah in okolici.

6.2. Pregledi pri uvozu/premeščanju pošilk

Uvožen les in LPM: potrebno je preveriti dokumentacijo, ki spremlja uvoženo pošiljko v kateri mora biti opredeljeno, na kakšen način je bil les obdelan. Vzorčimo v primeru kakršnihkoli posebnosti. Pri vzorčenju se osredotočimo na predele, kjer ugotovimo navzočnost poškodb (rovov) zaradi kozličkov iz rodu *Monochamus* ali navzočnost pomodrelih ali posivelih mest, ki nastanejo kot posledica navzočnosti gliv (npr. *Ceratocystis* spp.). Pozorni smo na navzočnost ostankov lubja. Kjer takih mest ni, vzorčimo naključno.

Okrasno lubje iglavcev in lesni sekanci: vzorčimo naključno, sestavljen vzorec (iz najmanj 5 različnih vzorčnih mest) naj vsebuje približno 500 g (oz. volumen 2 litra) materiala. Posebno pozornost posvetimo morebitni prisotnosti ličink, bub ali kozličkov iz rodu *Monochamus*. Uvožen les, LPM in okrasno lubje bodo vzorčili fitosanitarni inšpektorji - Inšpekcije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin. V letu 2013 bomo skupno odvzeli 45 vzorcev uvoženega lesa, sekancev, LPM, lubja ali drugega lesenega materiala. Pristojni fitosanitarni inšpektorji bodo opravljali tudi preglede zdravstvenega stanja iglavcev v okrasnih drevesnicah in okolici.

Skladišča in okolica uvoznikov pošilk z LPM iz rizičnih držav (Japonska, Koreja, Kitajska, ZDA, Kanada), vključno z rastočimi gostiteljskimi rastlinami v okolici skladišč, določi vsak OU. V ta namen OU identificira 4-6 uvoznikov in nekajkrat letno pregleda pošiljke LPM ter 1-2 krat okolico skladišča. To so kot t.i. monitoring točke. Najbolj rizična skladišča izbere OU iz seznama uvoznikov baze CURS z dne 13.9.2010 (CI - *Bursaphelenchus*) in preverjanja potencialnih uvoznikov kamna, granita na spletu.

Skladišča in distribucijske centre, ki redno prejemajo blago na LPM iz PT so bili identificirani že leta 2009 (prejemniki marmorja, avtomobilskih delov, električnih naprav, plute). Ne glede na to OU poskušajo pridobiti informacije o novih možnih prejemnikih preko Interneta. Blago po poreklu iz PT lahko prihaja tudi preko drugih držav članic EU, zato je pomembna informacija o poreklu blaga, ne le ali je prispelo iz PT. Za namen pridobivanja podatkov je v poglavju CI-*Bursaphelenchus* pripravljen vprašalnik.

LPM, ki se premešča s Portugalske, ne glede na izvor, mora biti tretiran in označen v skladu z ISPM 15. LPM, ki se premešča na PT je lahko brez oznake ISPM 15, vendar te ne sme zapustiti, če ni tretiran in označen v skladu z mednarodnim standardom za fitosanitarne ukrepe ISPM-15. Če teh oznak ni, je potreben podrobnejši pregled in nadaljnje ukrepanje. V primerih, ko je les ali LPM ustrezno označen z zahtevanim potnim listom oziroma žigom, vendar ima lubje, je potrebno odvzeti vzorec za laboratorijsko preiskavo.

Skladišča in distribucijski centri, ki prejemajo lubje in les iglavcev iz celotne PT so glede na pretekle izkušnje: Semenarna, Humko, Njiva. OU, kjer so ti distributerji, preverijo opremljenost pošilk z RPL večkrat v letu oziroma predlagajo prejemniku, da

jih obvesti o prispetju pošiljke. Španska služba zagotavlja, da les, lubje in LPM ne zapuščajo razmejenega območja Galicija, Extremadura.

Registrsko številko iz oznake na LPM ali na RPL (lubje) preverimo v seznamu registriranih obratov (CI-Bursaphelenchus).

6.3. Način vzorčenja:

Vzorke jemljemo s pomočjo motornih ali ročnih žag, sekir, dlet, vrtalnikov – svedrov in podobnega. Posamezen vzorec sestavimo iz podvzorcev odvzetih na do 5-ih drevesih. V primeru uporabe lesnega svedra vzorčimo naključno s 25 mest (25 zavrtin); v posamezno mesto zavrtamo (lesni sveder premera 12 mm; počasno vrtanje, da preprečimo pregrevanja). Vzorčenje s sekiro pa poteka tako, da zasekamo do globine približno 5 cm. Če imamo možnost, vzorčimo tudi na predelih debla ali debelejših vejah višje v krošnji. Pazimo, da se vzorčena mesta, na primer ob uporabi vrtalnikov, preveč ne segrevajo. Odpadke, ki v teku vzorčenja nastajajo (žaganje, oblanci, sekanci, itn.) zberemo in jih tudi pošljemo v analizo. Vzorec lahko sestavimo tudi iz večjih kosov lesa, ki jih vzamemo iz do 5-ih dreves.

V primeru LPM na kateri so opazne izvrtine žuželk ali glive vzorčimo podobno, s pomočjo motornih ali ročnih žag, sekir, dlet in vrtalnikov. Lahko odvezamemo tudi večje kose lesa (na nekaj mestih) in jih pošljemo v laboratorij, kjer jih ustrezno obdelamo (razkosamo in postavimo na inkubacijo). Število vzorcev prilagodimo glede na velikost pošiljke lesa oz. količino lesne pakirne embalaže.

Rokovanje z odvzetimi vzorci: Odvzete vzorce shranimo v plastične vrečke, ustrezno označimo in pošljemo v pooblaščen nematološki laboratorij na KIS. Če nimamo možnosti, da vzorce pošljemo v laboratorij takoj, jih lahko v plastični vrečki za 24 ur shranimo v temnem prostoru na sobni temperaturi. Če je vzorčena pošiljka na trgu ali ob uvozu je potrebno zapisnik o vzorčenju označiti z »NUJNO«.

Laboratorijske analize: vzorce lesa postavimo 14 dni na inkubacijo pri večji zračni vlažnosti. Zatem iz vzorcev izločimo celokupno populacijo ogorčic s pomočjo metode po Baermann-u in jih pregledamo s pomočjo mikroskopa. Borovo ogorčico določimo kot je opisano zgoraj (točka 6.3). Analize vzorcev lesa, LPM ali lubja potekajo najmanj 14 dni (v primeru pozitivne najdbe pa še dodatne 3 dni za potrjevanje z molekularno metodo).

7. DIAGNOSTIČNE PREISKAVE

V primeru najdbe bomo vrsto *B. xylophilus* določili na temelju morfoloških značilnosti, morfološko identifikacijo pa potrdili z molekularno metodo. Molekularno tehniko identifikacije bomo uporabili tudi v primeru najdbe samih afelenhoidnih ličink, za katere bomo domnevali, da spadajo v rod *Bursaphelenchus* ter v primeru najdbe značilnih samcev, samic z repnim izrastkom (mukrom), ki bi lahko pripadale vrsti *B. mucronatus*, *B. xylophilus* ali *B. fraudulentus*.

8. ZAPISNIK O VZORČENJU, VNOS PODATKOV V APLIKACIJE, IZMENJAVA PODATKOV IN IZMENJAVA PODATKOV O VZORČENJU

Opravljeni zdravstveni pregledi se na terenu vpisujejo na standardiziran obrazec Zapisnika o zdravstvenem pregledu rastlin. V primeru, ko je potrebno vpisati večje število pregledov na eni lokaciji se podatki dodatno vpisujejo še na standardiziran

obrazec Popis zdravstvenih pregledov rastlin. Vzorčenja se bodo zaključila z Zapisnikom o odvzemu vzorca. V primeru, ko je potrebno na eni lokaciji odvzeti večje število vzorcev, se podatki dodatno vpisujejo še na obrazec Popis vzorcev.

Podatki o spremljanju vektorjev (npr. *Monochamus*) se vpisujejo na standardiziran obrazec Zapisnik o monitoringu. V primeru, ko je potrebno poslati vabo, kjer se spremljajo vektorji, v laboratorijsko analizo se izpolni Zapisnik o odvzemu vzorca. Poleg obveznih podatkov se na zapisnik lahko pripiše tudi druge podatke in opažanja. Zapisnik mora biti podpisan in opremljen z žigom.

Podatke, ki so na zapisnikih se vnaša tudi v FURS-apl. Izmenjava podatkov med vzorčevalci (fitosanitarni inšpektorji, GIS, ZGS) in diagnostičnim laboratorijem bo potekala s pomočjo aplikacij Fitosanitarnega informacijskega sistema, po elektronski pošti ali telefonu. O morebitnih najdbah karantenskih ogorčic bomo pisno ali po elektronski pošti obveščali Upravo Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Sektor za zdravje rastlin in rastlinski semenski material.

9. IZDELAVA KARTE SISTEMATIČNE RAZISKAVE Z VNOSOM MOREBITNIH NAJDIŠČ BOROVIH OGORČIC

Na temelju terenskega dela, vzorčenja in povratnih informacij iz laboratorija se bo dopolnjevala in nadgrajevala karta geografske razprostranjenosti škodljivih organizmov. V Fitosanitarni informacijski sistem se zabeležijo vse lokacije pregledov in lokacije odvzema vzorcev.

Priloge:

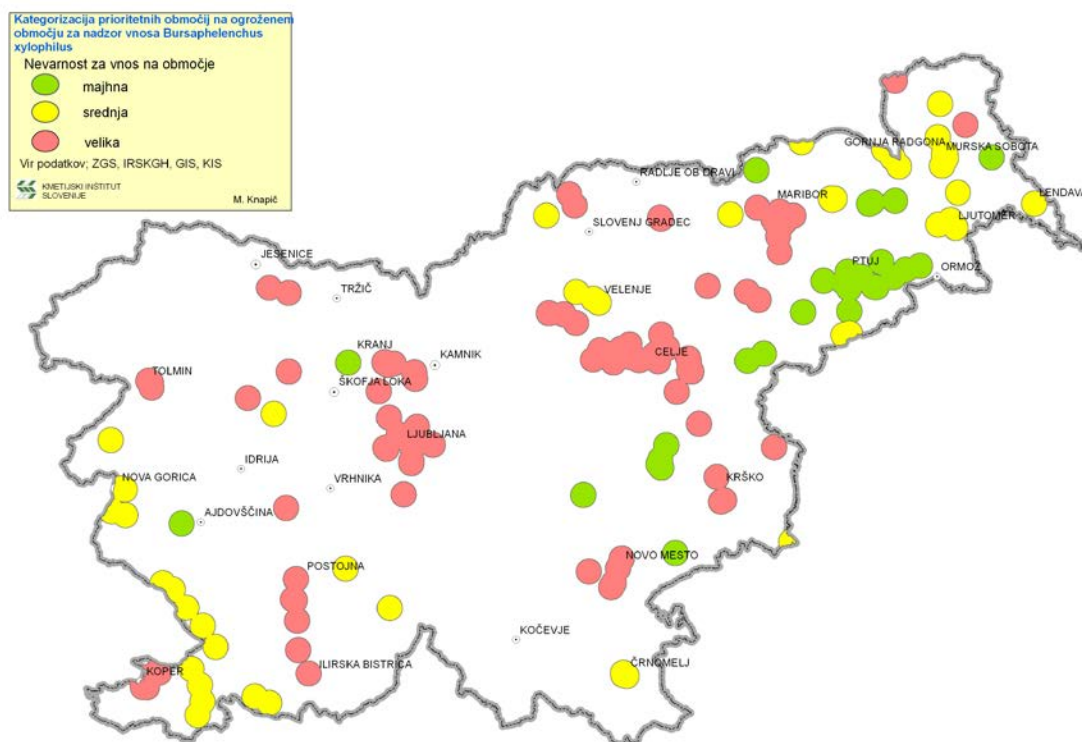
Priloga 1: Karte za zdravstvene preglede iglavcev.

Priloga 2: Navodila za vzpostavitev uradnih evidenc o posebnem nadzoru.

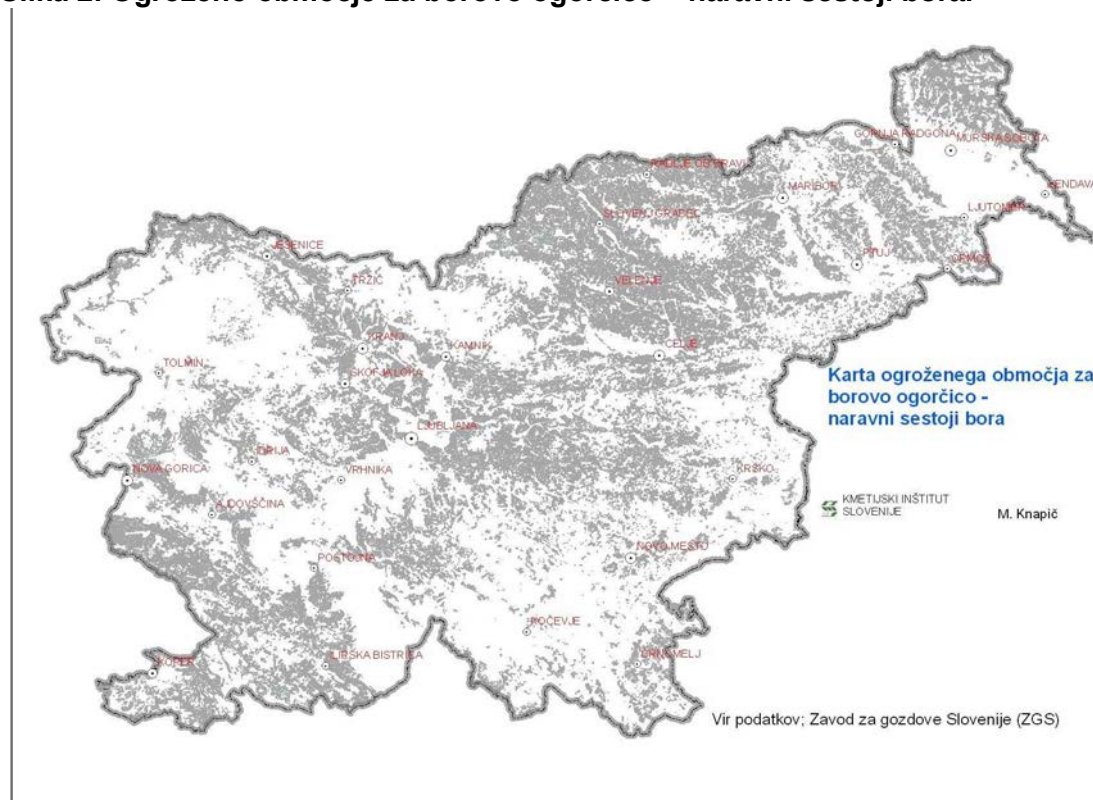
Priloga 3: Slikovno gradivo.

Priloga 1: Karte za zdravstvene preglede iglavcev.

Slika 1: Prikaz lokacij, kjer obstaja nevarnost za vnos borove ogorčice.

Slika 2: Ogroženo območje za borovo ogorčico – naravni sestoji bora.

Priloga 2: NAVODILA ZA VZPOSTAVITEV URADNIH EVIDENC O POSEBNEM NADZORU

Izvajalci oziroma koordinatorji izvajanja tega programa posebnega nadzora so dolžni zbirati podatke o uradnih zdravstvenih pregledih in vpisovati podatke v podatkovno bazo (FURS-apl oziroma FSP). Sistematično se v podatkovno bazo vpisujejo tudi opazovanja drugih izvajalcev v skladu s 5. členom ZZVR-1.

- Opis nekaterih podatkov, ki so potrebni za vpis v podatkovno bazo zdravstvenih pregledov za posebni nadzor borove ogorčice (podrobnejša navodila za vnos so v aplikacijah).

A. podatki o pregledu in mestu pregleda

Podatek	Opis in šifranti
Predmet nadzora	Izberite iz šifranta eno od vrednosti: - les iglavcev - lesena embalaža - lesena embalaža in podporni les - <i>Pinus</i> sp. - <i>Pinus aristata</i> - <i>Pinus balfouriana</i> - <i>Pinus banksiana</i> - <i>Pinus brutia</i> - <i>Pinus canariensis</i> - <i>Pinus cembra</i> - <i>Pinus contorta</i> - <i>Pinus halepensis</i> - <i>Pinus heldreichii</i> - <i>Pinus jeffreyi</i> - <i>Pinus leucodermis</i> - <i>Pinus longaeva</i> - <i>Pinus monticola</i> - <i>Pinus mugo</i> - <i>Pinus mugo</i> var. <i>mughus</i> - <i>Pinus mugo</i> var. <i>pumilio</i> - <i>Pinus mugo</i> var. <i>rostrata</i> - <i>Pinus nigra</i> - <i>Pinus nigra</i> ssp. <i>dalmatica</i> - <i>Pinus nigra</i> ssp. <i>laricio</i> - <i>Pinus nigra</i> ssp. <i>nigra</i> - <i>Pinus nigra</i> ssp. <i>pallasiana</i> - <i>Pinus nigra</i> ssp. <i>salzmannii</i> - <i>Pinus peuce</i> - <i>Pinus pinaster</i> - <i>Pinus pinea</i> - <i>Pinus ponderosa</i> - <i>Pinus radiata</i> - <i>Pinus strobus</i> - <i>Pinus sylvestris</i> - <i>Pinus uncinata</i> - <i>Pinus wallichiana</i>
Sorta	podatek o sorti, če je na razpolago

Vrsta lokacije	Izberite iz šifranta eno od vrednosti: - drevesnica – gozdna - gozd - gozdni semenski sestoji za matično gozdno drevesnico - javne zasajene površine (park, pokopališče, ...) - maloprodaja - trgovina, vrtni centri, tržnica, prodaja na domu - mejno vstopno mesto - obrat za predelavo lesa - plantaže gozdnega drevja - skladišče – ostalo - veleprodaja - vstopno mesto v notranjosti - zemljišča v zaraščanju
Vrsta rastlinskega materiala	Izberite iz šifranta eno od vrednosti: - les z okroglo površino - lesni sekanci, drobljenci ali ostanki - listi/iglice, samostojno ali na vejah - lubje - nadzorovan predmet - rastlina, posajena, okrasna - rastlina, rastoča - sadika, posajena

B. podatki o vzorčenju

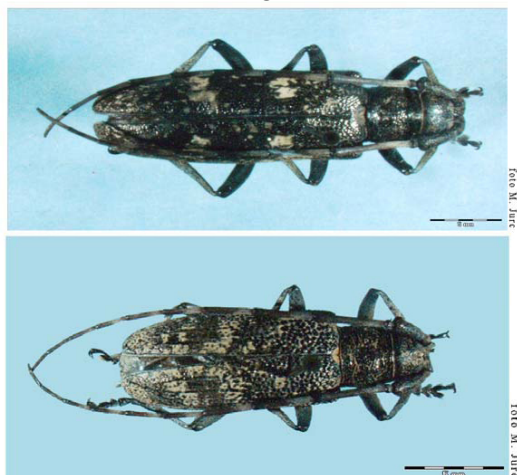
Podatek	Opis in šifranti
Predmet vzorčenja	Izberite iz šifranta eno od vrednosti: - cela rastlina - korenina - les, lubje, sekanci - vaba – feromonska - vaba - lepljiva plošča - vaba – svetlobna - veja (z listi ali brez) ali poganjki - vektor - žuželka
Namen vzorčenja	Izberite iz šifranta eno od vrednosti: - vizualna določitev - sum na - naknadna kontrola - drugo

Priloga 4: Slikovno gradivo

Znamenja napada borove ogorčice na vrsti *Pinus pinaster*, venenje in sušenje iglic (foto KIS).

Prenašalci borove ogorčice hrošči rodu *Monochamus* (foto M. Jurc).

Znamenja napada ličink rodu *Monochamus* na LPM (foto KIS).

